V. Senkapiai
Old Cemeteries

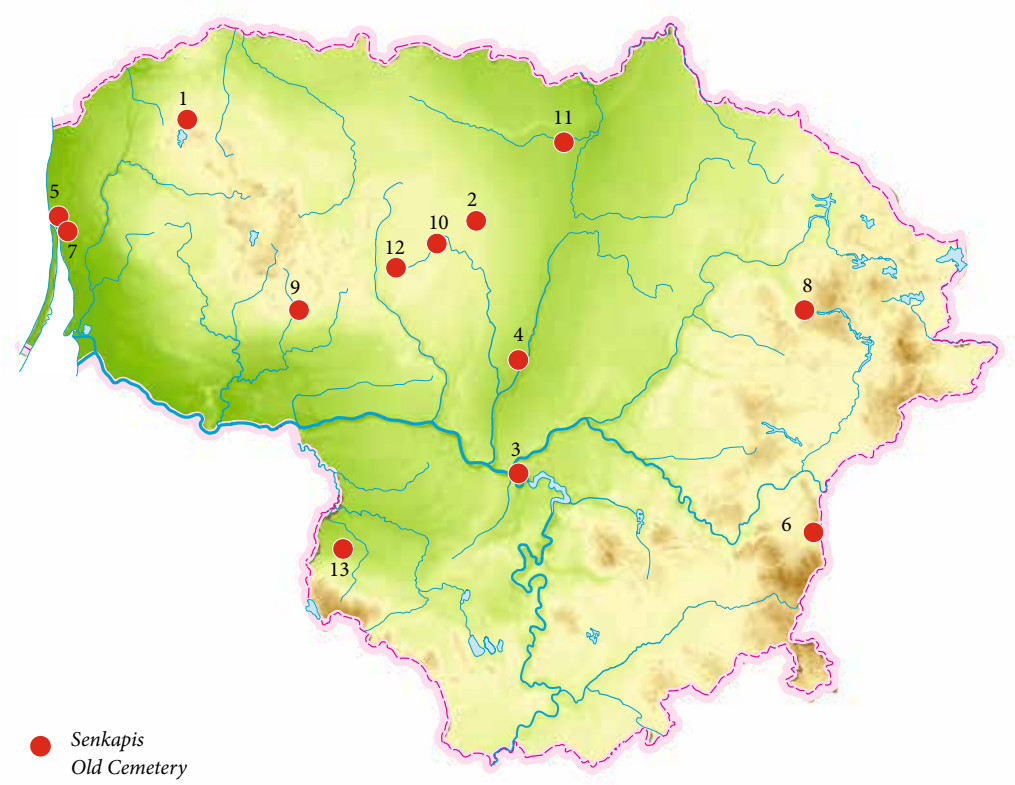

Senkapis
Old Cemetery

1. *Gegrėnai (žr. II)*
2. *Ilguočiai (žr. XV)*
3. *Kaunas (ir IX)*
4. *Kėdainiai*
5. *Klaipėda*
6. *Lavoriškės*
7. *Lypkiai*
8. *Molėtai (žr. XII)*
9. *Simėnai (žr. XV)*
10. *Stalmokai*
11. *Švobiškis*
12. *Tytuvėnai (žr. VIII)*
13. *Vilkaviškis*

Mantas Daubaras

Lypkių kaimo kapinės

Lypkių senųjų kaimo kapinių (Klaipėdos laisvoji ekonominė zona – toliau LEZ; Klaipėdos miestas) teritorijoje (ji nebuvo saugoma) ir aplinkoje, siekiant iškelti čia esančius kapus bei suformuoti sklypus, buvo atlikti detalieji tyrimai – mechanizuotai nukastas apie 1500 m^2 plotas, o jo centrinėje dalyje, apie 150 m^2 teritorijoje atidengti XIX a. pabaigos – XX a. pradžios kapai (1 pav.). Tyrimai vykdyti didesnėje teritorijoje, nei užėmė buvusios kapinės, tačiau, kaip ir buvo galima tikėtis, kapų aptikta tik centrinėje tyrinėto ploto dalyje, buvusios smėlėtos kalvelės vietoje.

Klaipėdos LEZ teritorijoje daugiausia tyrinėjo R. Jarockis, Lypkių senųjų kaimo kapinių aplinkoje 2011 m. tyrinėjo M. Mockus ir M. Brazauskas (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 168–169). Buvo ištirtos 8 perkasos (iš viso 80 m^2 plotas), vienoje jų rasta kapų duobių kontūrų, paminklo fragmentas. Kapai tada netirti.

2019 m. tirto ploto centrinėje dalyje, esančioje ant buvusios natūralios smėlingos kalvelės, atidengta 16 duobių, kurių dalis (1, 4, 9, 14) tyrimų metu pasirodė esančios ne kapų duobės. Likusiose 12 kapų duobių buvo palaidoti 4 vaikai (2, 3, 10, 12), 3 suaugusios moterys (5, 7, 16), 5 suaugę vyrai (6, 8, 11, 13, 15). Kapinių vietoje užkastų šiukšlių duobėse surasta dar ne mažiau kaip 2 individų (suaugusio vyro bei vaiko) kaulų bei jų fragmentų. Kapų duobės orientuotos R–V kryptimi, visų mirusiųjų, kurių skeletai buvo išlikę anatominėje padėtyje, galvos buvo nukreiptos į V pusę. Mirusieji laidoti mediniuose karstuose su metalinėmis rankenomis. Atskirų zonų vaikų ar suaugusiųjų laidojimui nepastebėta. Visi aptikti kapai datuojami XIX a. pabaiga – XX a. pradžia. Archeologinių radinių tyrimų metu neaptikta.

Ištirta visa buvusių kapinių teritorija, nustatyta, jog kapinių vietoje bei artimoje aplinkoje buvo užkasinėjamos šiukšlės, dalis kapų apiplėšti, antkapiai suniokoti arba panaudoti naujų antkapių gamybai. Kapinės aiškios ribos neturėjo arba ji sunaikinta.

Tyrimų metu rasti žmonių kaulai, karstų rankenos bei keli antkapių fragmentai perlaidoti veikiančiose Lėbartų kapinėse.

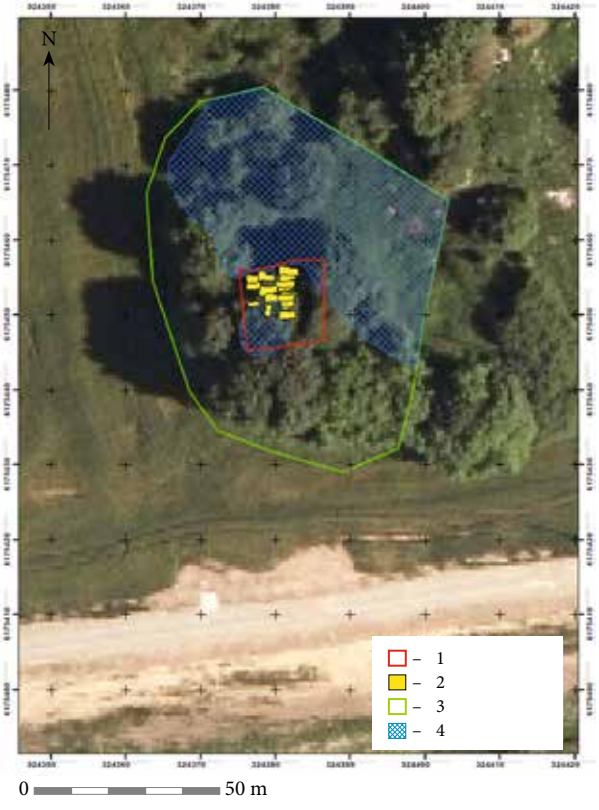

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – spėjama buvusių kapinių riba; 2 – kapai; 3 – mechanizuotai nukasta teritorija; 4 – šiukšlių duobė. M. Daubaro brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation: 1 – suspected former boundary of the cemetery; 2 – burials; 3 – area dug up using earthmoving machinery; 4 – rubbish pit

Lypkiai village cemetery

In 2019, earthmoving equipment was used to dig up roughly 1500 m^2 at the site of the old Lypkiai village cemetery in Klaipėda's Free Economic Zone. In the central part of this dug-up area, 12 late 19th – early 20th-century burials were unearthed and archaeologically excavated (Fig. 1). The individuals had been interred in wooden coffins with the head to the W. The skeletons, coffin handles, and 4 grave stone fragments discovered during the investigation were reburied in currently active Lėbartai Cemetery.

Linas Girlevičius, Gediminas Jonutis

Senkapis Vilniuje, Aguonų g. 17

2018–2020 m. buvo atliekami detalieji tyrimai Vilniuje, sklype Aguonų g. 17 ir jo aplinkoje. 2006 (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 393–395) ir 2017 m. (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 386–387) vykusių žvalgomųjų tyrimų metu nustatyta, kad čia esama archeologinio sluoksnio ir struktūrų. Tyrimai vyko bent keliais etapais, kurie iš esmės sutapo su suplanuotų statybos darbų šiame dideliame (12574 m^2) sklype ir jo aplinkoje etapais. Pirmiausia statybos darbai vyko sklypo teritorijos ŠV dalyje, tada – teritorijos PV dalyje, o 2018–2019 m. žiemą pradėti archeologiniai tyrimai renovuojamų ir statomų naujų inžinerinių tinklų vietose aplink sklypą Aguonų g. 17 esančiose gatvėse (1 pav.).

Numatyto pirmojo statybos darbų etapo teritorijoje didžiausios apimties archeologiniai tyrimai atlikti 2018 m. Didžiojoje šios teritorijos dalyje po viršutiniais XIX–XX a. suformuotais grunto sluoksniais atkastas tamsiai pilkos spalvos gruntas. Šis XVII a. pabaiga – XIX a. datuojamas kultūrinio sluoksnio horizontas gana intensyvus. Jame aptikta ne tik minimo laikotarpio buitinės ir statybinės keramikos dirbinių fragmentų, bet ir santykinai daug smulkių metalinių, keraminių radinių: monetų, prekių plombų, papuošalų ir jų fragmentų, namų apyvokos daiktų ir jų fragmentų, pypkių ir kitų radinių. Sluoksnio viršutinėje dalyje didžiąją dalį radinių sudarė datuotini XIX a. Paminėtini šio laikotarpio metaliniai radiniai: monetos, prekių plombos, papuošalai ir jų fragmentai. Daug aptikta ir XIX a. buitinės bei statybinės keramikos dirbinių šukių. Gilesnėse sluoksnio dalyse vyravo XVII a. pabaiga – XVIII a. datuojami archeologiniai radiniai. Tamsiai pilkos spalvos kultūrinio sluoksnio horizontas yra nuo 25 cm iki 1 m storio. Detaliųjų tyrimų metu nerasta su aptariamuoju kultūrinio sluoksnio horizontu susijusių statinių ar jų liekanų, sklypo V ir PR pakraščiuose fiksuoti griuvenų sluoksnio su XVII a. pabaiga – XVIII a. datuojamais statybinės keramikos radiniais intarpai. Galbūt šis griuvenų sluoksnis suformuotas griaunant dabartiniame sklype Aguonų g. 17 ar netolimoje jo aplinkoje buvusius statinius ar šių statinių liekanas. Sklypo ŠV dalyje aptiktas su tamsiai pilkos spalvos kultūrinio sluoksnio horizontu siejamas „zigzago" pavidalo į įžemį įgilintas, tamsiu gruntu užpildytas objektas – spėjamų gynybinių įtvirtinimų liekanos (2 pav.). Duomenų, radinių, kuriais remiantis būtų galima tiksliai datuoti šį į smėlio įžemį įgilintą objektą, nerasta, todėl jis preliminariai datuojamas tokiu pat laikotarpiu kaip ir aptariamasis kultūrinio sluoksnio horizontas – XVII a. pabaiga – XIX a. Kita vertus, tai galėtų būti ir vieno iš XX a. vykusių karų, karinių konfliktų palikimas – 1–4 m pločio apkaso pusapvaliu dugnu užpilde aptikta ir XX a. I puse datuojamų archeologinių radinių. Kiek panašaus pavidalo, orientavimo įgilintas objektas fiksuotas perkasoje 27, teritorijos PV dalyje, tačiau jis užpildytas XX a. statybinėmis šiukšlėmis.